

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sžsk/90/2017
Identifikačné číslo spisu: 1016200001
Dátum vydania rozhodnutia: 12.12.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Judita Kokolevská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:1016200001.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Judity Kokolevskej a členov senátu JUDr. Viery Nevedelovej a Mgr. Viliama Pohančeníka, v právnej veci žalobkyne: I., proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul. 29. augusta 8 a 10, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 43346-2/2015-BA zo dňa 26.10.2015, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 1S/1/2016-30 zo 04.05.2017, takto

rozhodol:

- I. Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť z a m i e t a .
- II. Účastníkom nárok na náhradu trov kasačného konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Bratislave rozsudkom č. k. 1S/1/2016-30 zo 04.05.2017 zrušil rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredie č. 43346-2/2015-BA zo dňa 26.10.2015 a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie. Napadnutým rozhodnutím žalovaná odvolanie žalobkyne ako nedôvodné zamietla a potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Bratislava č. 700-0282005015-GC26/2015 zo 14.04.2015. Prvostupňovým rozhodnutím bolo vyhovené čiastočne žiadosti žalobkyne o vrátenie vzniknutého preplatku vo výške 874,18 eur a sociálna poisťovňa vrátila žalobkyni poistné v sume 640,09 eur. Čiastočne poistné použila na zápočet pohľadávky Sociálnej poisťovne voči žalobkyni na penále v sume 19,69 eur na podklade rozhodnutia č. 700-0212722015-GC04/15 z 24.03.2015 a na zápočet povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia v období od 01.08.2000 do 31.12.2000 v sume 214,40 eur.

2. Zrušujúci rozsudok odôvodnil krajský súd tak, že žalobkyňa sa nestotožňuje s neuznaním uplatnenej námietky premlčania práva na poistné z obdobia august až december 2010 vo výške 214,40 eur a z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia jej ani nie je zrejmé, prečo tak žalovaná rozhodla, keďže podstatným je uplynutie premlčacej doby desať rokov. Medzi účastníkmi konania nie je sporné, že žalobkyňa je pre účely Sociálnej poisťovne samostatne zárobkovo činnou osobou a touto bola aj v období sporného poistného august - december 2000. Sporné medzi účastníkmi konania ale je, či v danom prípade vecne správne postupovala žalovaná a prvostupňový orgán, ak na základe žiadostí

žalobkyne o vrátenie vzniknutého preplatku vo výške 874,18 € zo dňa 10.04.2015 po odpočítaní vyrubeneho penále vo výške 16,69 € rozhodnutím Sociálnej poisťovne č. 700-0212722015-GC04/15 zo dňa 24.03.2015 Sociálna poisťovňa, pobočka Bratislava započítala z preplatku na povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie v období od 01.08.2000 do 31.12.2000 sumu 214,40 € vzhľadom na dobu uplynutia od splatnosti tohto poistného, a či vecne správne postupovala žalovaná, pokiaľ túto námietku premlčania neuznala s odvolaním sa na bližšie ani nekonkretizované, prečo tak nemohla urobiť, ale len všeobecne, že námietka bola uplatnená voči nepredpísanej pohľadávke na poistnom na nemocenské poistenie a dôchodkové zabezpečenie za august 2000 až december 2000, pričom v tom čase platný zákon č. 274/1994 Z. z. v znení neskorších predpisov, upravoval len premlčanie práva predpísať poistné na nemocenské poistenie a dôchodkové zabezpečenie, resp. premlčanie práva vymáhať už predpísané poistné na nemocenské poistenie, dôchodkové zabezpečenie. V danom prípade vo vzťahu žalobkyni nebolo ešte predpísané toto poistné. K tvrdeniu žalobkyne, že uplynutím desaťročnej doby dochádza k premlčaniu práva vôbec, resp. k jeho oslabeniu s úspechom sa domôcť jeho splnenia, sa žalovaná bližšie nevysporiadala. Súd po preskúmaní napadnutých rozhodnutí uznal námietku žaloby o nepreskúmateľnosti rozhodnutia žalovanej za dôvodnú a súhlasí so žalobkyňou, že žalovaná sa čo do dostatku dôvodov a konkretizácie nevysporiadala s tým, prečo nie je možné námietku premlčania vznesenú žalobkyňou v jej odvolaní doručenom Sociálnej poisťovni, pobočka Bratislava dňa 07.05.2015, ktorým napadla rozhodnutie zo dňa 14.04.2015. I podľa názoru súdu, z rozhodnutia žalovanej nie je zrejmé a toto je treba považovať vo vzťahu k nemožnosti uznania námietky za nezrozumiteľné, keď na jednej strane žalovaná pripúšťa, že zákon č. 274/1994 Z. z. upravuje premlčanie práva predpísať poistné na nemocenské poistenie a dôchodkové zabezpečenie a zároveň premlčanie práva vymáhať už predpísané poistné na nemocenské poistenie, dôchodkové zabezpečenie v ust. § 24 ods. 1 a ods. 2, ale následne tvrdí, že námietka bola vznesená predtým ako vôbec táto pohľadávka Sociálnej poisťovne voči žalobkyni predpísaná, a preto túto nie je možné uznať. Súd konštatoval, že za daných okolností ani nemohol priznať súdnu ochranu takému až svojvoľnému správaniu sa žalovanej, keď napriek tomu, že jej zákon č. 274/1994 upravoval právo predpísať poistné na nemocenské poistenie, dôchodkové zabezpečenie pod následkom premlčania uplynutím 10 rokov odo dňa jeho splatnosti a vymáhania po 3 rokoch odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa toto poistné predpísalo, žalovaná sa ust. § 24 ods. 1 tohto zákona riadne neriadila a až nadmieru smerujúcu k svojvoľnosti vôbec nepredpísala poistné žalobkyni za obdobie august až december 2010 a učinila tak až v súvislosti so započítaním ako reakciou na žiadosť žalobkyne o vrátenie vzniknutého preplatku na nemocenskom za zaplatené poistné bez právneho dôvodu počas práceneschopnosti za obdobie 25.01.2011 - 08.04.2011, 01.06.2011 - 29.06.2011, 31.01.2013 - 24.02.2013 a 07.01.2014 - 31.03.2014 na základe žiadosti zo dňa 13.04.2015. Teda urobila tak až v čase, kedy právo na poistné bolo v dôsledku uplynutia času (desať rokov) premlčané, ktorú námietku žalobkyňa v odvolaní uplatnila.

3. Proti predmetnému rozsudku podala v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť žalovaná, dôvodiac, že jej rozhodnutie preskúmané v tomto konaní spĺňa všetky formálne aj obsahové náležitosti, ustanovené zákonom č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení. Odôvodnenie rozhodnutia zodpovedá právnej úprave ustanovenej v § 209 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z.. Žalovaná sa vysporiadala so všetkými odvolacími námietkami žalobkyne a dostatočným spôsobom zdôvodnila skutkový a právny stav predmetnej veci, pričom neopomenula vyjadriť sa k námietke premlčania. Ustanovenie § 24 ods. 1 zákona č. 274/1994 Zb. stanovovalo, že právo predpísať poistné na nemocenské poistenie a dôchodkové zabezpečenie sa premlčí za desať rokov odo dňa jeho splatnosti. Druhý odsek uvedeného ustanovenia uvádza, že právo vymáhať poistné sa premlčí za tri roky od dňa právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa toto právo predpísalo. Zákon č. 274/1994 Zb. upravoval inštitút premlčania iba vo vzťahu k predpisaniu, resp. vymáhaniu poistného na nemocenské poistenie a dôchodkové zabezpečenie. Pod vymáhaním sa rozumie nútený výkon rozhodnutia prostredníctvom súdneho exekútora, nie započítanie pohľadávky. Z uvedeného dôvodu žalovaná navrhuje, aby kasačný súd rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 1S/1/2016-30 zo 04.05.2017 zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie.

4. Žalobkyňa sa ku kasačnej sťažnosti nevyjadrila.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd (§ 438 ods. 2 SSP) postupom podľa § 492 ods. 2

SSP preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu a jednomyseľne (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch) dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalovanej je nedôvodná, a preto je potrebné podľa ustanovenia § 461 SSP kasačnú sťažnosť zamietnuť.

6. Podľa § 145 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení:

(1) Sociálna poisťovňa je povinná vrátiť poistné, ktoré bolo zaplatené bez právneho dôvodu, fyzickej osobe alebo právnickej osobe povinnej odvádzať poistné alebo jej právnenmu nástupcovi do 30 dní od:

a) zistenia tejto skutočnosti Sociálnou poisťovňou alebo

b) doručenia písomnej žiadosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby povinnej odvádzať poistné alebo jej právneho nástupcu.

(2) Poistencovi, ktorý vykonáva viacero činností zamestnanca, Sociálna poisťovňa vráti poistné na nemocenské poistenie, poistné na dôchodkové poistenie a poistné na poistenie v nezamestnanosti zaplatené bez právneho dôvodu do 30 dní od:

a) zistenia tejto skutočnosti Sociálnou poisťovňou alebo

b) doručenia písomnej žiadosti tohto poistenca.

(3) Právo na vrátenie poistného sa premlčí do desiatich rokov od posledného dňa kalendárneho mesiaca, v ktorom bola platba uvedená v odsekoch 1 a 2 zúčtovaná na účet Sociálnej poisťovne v Štátnej pokladnici.

(4) Poistné, ktoré je Sociálna poisťovňa povinná vrátiť, sa použije na zápočet pohľadávky Sociálnej poisťovne voči fyzickej osobe alebo právnickej osobe povinnej odvádzať poistné alebo voči jej právnenmu nástupcovi.

7. Podľa § 24 zákona č. 274/1994 Z. z. o Sociálnej poisťovni:

(1) Právo predpísať poistné na nemocenské poistenie a dôchodkové zabezpečenie sa premlčí za desať rokov odo dňa jeho splatnosti.

(2) Právo vymáhať poistné na nemocenské poistenie a dôchodkové zabezpečenie sa premlčí za šesť rokov odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia alebo platobného výmeru (ďalej len „rozhodnutie“), ktorým sa toto poistné predpísalo.

(3) Odseky 1 a 2 platia rovnako aj na poistné na poistenie zodpovednosti za škodu.

(4) Právo predpísať poistné na nemocenské poistenie a dôchodkové zabezpečenie sa nepremlčuje, ak nebola splnená oznamovacia povinnosť podľa § 18.

8. Podľa § 581 ods. 2 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka započítat' nemožno premlčané pohľadávky, pohľadávky, ktorých sa nemožno domáhať na súde, ako aj pohľadávky z vkladov. Proti splatnej pohľadávke nemožno započítat' pohľadávku, ktorá ešte nie je splatná.

9. Kasačný súd sa nemôže stotožniť s tvrdením uvedeným v kasačnej sťažnosti, že žalovaná ako odvolací správny orgán sa vysporiadala so všetkými odvolacími námietkami žalobkyne a dostatočným spôsobom zdôvodnila skutkový a právny stav predmetnej veci, pričom neopomenula vyjadriť sa k námietke premlčania.

10. Žalobkyňa vzniesla námietku premlčania proti započítaniu pohľadávky Sociálnej poisťovne na povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie v období od 01.08.2000 do 31.12.2000. Desaťročná premlčacia doba v tomto prípade celkom evidentne uplynula, čo nespochybnila ani žalovaná.

11. V inštitúte premlčania sa premieta pravidlo vigilantiibus iura scripta sunt (zákony sú písané pre bdelych, teda pre tých, ktorí o svoje práva dbajú; alebo inak povedané, právo patrí bdelym).

12. Námietka premlčania predstavuje spravidla efektívny postup - obranu dlžníka proti hrozbe, že až po neúmerne dlhej dobe si veriteľ uplatní svoje právo; na druhej strane možnosť tejto námietky donucuje (vedie) veriteľa k včasnému vykonaniu svojho práva. Ide tu o predvídané právne postupy účastníkov záväzkových právnych vzťahov, ktoré zodpovedajú účelu premlčania.

13. Žalovaná si včas svoje právo neuplatnila. Zo svojej podstaty sa inštitút premlčania nemôže vzťahovať

výlučne na právo predpísať poisťné na nemocenské a dôchodkové poisťenie, ak jeho účelom má byť udržanie bdelosti a starostlivosti veriteľa o jemu náležiacie práva, ale vzťahuje sa aj na započítanie pohľadávok podľa § 145 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z..

14. Inštitút započítania, podobne ako inštitút premlčania má svoj pôvod v civilnom práve, preto je tu potrebné použiť analogicky ustanovenie § 580 a nasl. Občianskeho zákonníka, ktoré hovoria o započítaní pohľadávok. Ak veriteľ a dlžník majú vzájomné pohľadávky, ktorých plnenie je rovnakého druhu, zaniknú započítaním, pokiaľ sa vzájomne kryjú, ak niektorý z účastníkov urobí voči druhému prejav smerujúci k započítaniu. Zánik nastane okamihom, keď sa stretli pohľadávky spôsobilé na započítanie. Započítať však nemožno premlčané pohľadávky, a to práve z toho dôvodu, že započítaním premlčaných pohľadávok by sa anulovala ochrana a právna istota dlžníka, že po uplynutí premlčacej lehoty nedôjde k ním neaprobovanému plneniu premlčaného dlhu.

15. Za svojvoľné rozhodnutie možno podľa ustálenej judikatúry považovať rozhodnutie nerešpektujúce kogentnú normu, interpretáciu práva, ktorá je v extrémnom rozpore s prioritami spravodlivosti. Takto svojvoľné je tiež rozhodnutie žalovanej, ktorým prostredníctvom inštitútu započítania pohľadávok obchádzala inštitút premlčania.

16. O náhrade trov kasačného konania rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky tak, že účastníkom nárok na náhradu trov nepriznal, keďže úspešnej žalobkyni trovy nevznikli a žalovaná nárok na náhradu trov nemá (§ 467 ods. 1 SSP a analogicky podľa § 167 ods. 1 SSP).

17. Tento rozsudok bol prijatý pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.